

Müzik Öğretmeni Adaylarının Sanat Okuryazarlığı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Investigation of Music Teacher Candidates' Art Literacy Levels According to Several Variables

Merih DOĞAN¹

¹Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Bölümü. e-posta:
merihdoganay@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article
Makalenin Geliş Tarihi: 08.09.2022 **Yayına Kabul Tarihi:** 12.07.2023

ÖZ

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı düzeylerini belirlemek ve sanat okuryazarlığı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırma farklı üniversitelerden müzik öğretmeni adayı 105 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Yüçetoker (2014) tarafından geliştirilen "Sanat Okuryazarlığı Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin düşük olmadığı ifade edilebilir. Katılımcıların ayda en az bir kitap okuma ve mezun oldukları lise türü ile sanat okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak, günlük çalgı çalışma süresi, ailede sanatla ilgilenen birey olma durumu ve bireysel çalgı dersi başarı puanı ile sanat okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sanat eğitimi, Müzik eğitimi, Müzik öğretmeni, Sanat okuryazarlığı.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the art literacy levels of music teacher candidates and to examine their art literacy levels according to various variables. The research was conducted with 105 music teacher candidates from different universities. The "Art Literacy Scale" developed by Yüçetoker (2014) and the demographic information form prepared by the researcher was used to collect the data. When the findings are evaluated in general, it can be stated that the art literacy levels of the participants are not low. There was no significant difference between reading at least one book a month, and the type of high school they graduated with their art literacy levels. A significant difference was determined between daily instrument studying time, having individuals

***Ahntılama:** Doğan, M. (2023). Müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 677-695.

interested in art in their family, and individual instrument course success scores with their art literacy levels.

Keywords: *Art education, Music education, Music teacher, Art literacy.*

GİRİŞ

Sanatın, hayatın her anında olduğu ve insan yaşamında yadsınamaz bir öneme sahip olduğu açıktır. “İlk çağlardan bugüne sanat insanların çevrelerinde olanları ve aynı zamanda kendi yaşamlarını anlama, kendilerini anlatma yollarından en önemlisi olarak günümüze kadar gelmiştir” (Taşkesen ve Ekici, 2020, s. 412-413). “Sanat denen çok yönlü ve boyutlu olguyu türlü biçimleriyle yaşayarak eğitilen ve yetişen çocuk ve gencin, olay ve olguları çok yönlülükleri ve çok boyutlulukları içinde görüp yorumlayabilen, kavrayabilen, yeniliklere, çağdaş her türlü gelişmeye, her türlü yeni biçim ve biçimlendirmeye açık, çağındaki gerek bilim ve teknolojiye, gerek toplumsal değişme süreçlerindeki yeni gelişmeleri anlamaya yatkın, hoşgörülü, fakat aynı zamanda dinamik bir kişilik geliştireceği kesindir” (San, 1982, s. 216).

Sanatın gücünün farkında olan, sanattan yararlanan, sanatın gelişimine katkıda bulunan, sanatla ifade edileni anlayan, sanat aracılığı ile kendini geliştiren bireyler yetiştirmekte, sanat eğitiminin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesinin etkisi olduğunu belirtmek mümkün olabilir. Sanat eğitiminin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesinde ise farklı unsurlar etkili olabilir. Bu unsurlardan birinin sanat eğitimcisinde bulunan özellikler olduğunu söyleyebiliriz. Sanat eğitimcisinin sanat okuryazarlığı düzeyinin de bu özelliklerden biri olduğunu düşünebiliriz. “Sanat okuryazarlığı, küreselleşen dünyada, doğrudan parçası olunan yerel sanat algısıyla, dolaylı olarak erişilebilen uluslararası sanatlar arasında eklektik bir ilişki kurabilmeyi, sanatı meslek edinen bireylerin mesleki ve bireysel yaşamlarında ihtiyaç duyabilecekleri bilgiye erişebilmeyi, erişilen bilgileri öznesi ya da unsuru olunan uygulamalara aktarabilmeyi sağlayan bir okuryazarlık türüdür” (Yücetoker, 2014, s. 115). Sanat okuryazarlığı düzeyi yüksek olan bir sanat eğitimcisinin mesleğini daha iyi icra edeceği düşünülebilir. Bu durum, sanat eğitiminin daha etkili olmasını sağlayabilir. Daha etkili olan sanat eğitimi de sanatsal gelişim

düzeşini arttırabilir. Bu noktada, müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı düzeylerinin araştırılmasının önemli olduğu düşünölmektedir.

Alanyazında, sanat okuryazarlığı düzeylerini inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Yüçetoker, 2015; Kurtaslan Yıldırım, 2017; Özer, 2018; Mentiş Köksoy, 2018; Uyar ve Temiz, 2019; Afacan ve Kaya, 2019; Taşkesen ve Ekici, 2020; Aydınlı Gürler ve Kaynak Akçaoğlu, 2021).

Yüçetoker'in (2015) müzik eğitimi ve resim eğitimi öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında, bölüme, sınıfa, sanat kitapları okumaktan hoşlanma durumuna, kütüphane araştırmaları yapmaktan hoşlanma durumuna göre sanat okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Kurtaslan Yıldırım'ın (2017) Güzel Sanatlar Liseleri resim ve müzik bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirdiği araştırmasında, cinsiyete, bölüme, sınıfa, sanatsal etkinliklere katılmaktan hoşlanma durumuna, sanat dersi ödevleri yapmaktan hoşlanma durumuna göre sanat okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Özer'in (2018) müzik, resim ve seramik bölümü öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında, bölüme, sınıfa, sanat kitapları okumaktan hoşlanma durumuna, kütüphane araştırmaları yapmaktan hoşlanma durumuna göre sanat okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Mentiş Köksoy'un, (2018) müzik ve resim öğretmeni adayı öğrenciler ile gerçekleştirdiği araştırmasında, branşta, cinsiyete, sınıfa, sanat kitapları okumaktan hoşlanma durumuna, kütüphanede araştırma yapmayı sevme durumuna, kitap okuma sıklığına göre sanat okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Afacan ve Kaya'nın (2019) araştırması müzik bölümü öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, cinsiyete, sınıfa, üniversiteye, sanat kitapları okumaktan hoşlanma durumuna, kütüphanede araştırma yapmayı sevme durumuna göre sanat okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Uyar ve Temiz'in (2019) araştırmasında çalışma grubunu profesyonel koristler ile amatör koristler oluşturmaktadır. Çalışmada, amatör ve profesyonel koristlerin sanat okuryazarlık düzeyleri, amatör ve profesyonel koristlerin sanat okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı, amatör ve profesyonel koristlerin sanat okuryazarlık düzeyleri arasında cinsiyete, sanat kitaplarını okuma durumuna, kütüphanelerden yararlanma durumuna göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Taşkesen ve Ekici'nin (2020) araştırması Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin sanat eserlerine karşı estetik düşünceleri; sanat okuryazarlığı ve estetik beğeni düzeyleri; cinsiyete, sınıfa göre sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği; estetik beğeni düzeyleri ve sanat okuryazarlıkları ve akademik başarıları arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Aydınlı Gürler ve Kaynak Akçaoğlu'nun (2021) araştırmasının çalışma grubunu müzik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada, sanat okuryazarlığı düzeyleri ve kitap okumaktan hoşlanma durumları, sanat kitapları okumaktan hoşlanma durumları, kütüphanede araştırma yapmaktan hoşlanma durumları, TYT başarı puanları ile sanat okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Alanyazın incelendiğinde, müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı düzeylerini mevcut araştırmadaki değişkenlerin tamamını içeren şekilde inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlık düzeylerinin ve bu düzeyler ile değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinin sanat eğitimi alanı için faydalı olacağı düşünülebilir.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmada müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı düzeylerini belirlemek ve sanat okuryazarlığı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi "Müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlığı

düzeylei nedir ve sanat okuryazarlığı düzeylei çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei nedir?
- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei günlük çalgı çalışma süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei ayda en az bir kitap okuyup okumama durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei ailede sanatla ilgilenen birey olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylei bireysel çalgı dersi başarı puanına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Müzik öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlıklarının incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. "İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir" (Karasar, 1998, s.81).

Çalışma Grubu

Araştırmaya Gazi Üniversitesinden 37 öğrenci, Amasya Üniversitesinden 9 öğrenci, Giresun Üniversitesinden 13 öğrenci, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinden 26 öğrenci, Harran Üniversitesinden 2 öğrenci, Necmettin Erbakan Üniversitesinden 10 öğrenci,

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinden 8 öğrenci olmak üzere toplam 105 öğrenci katılmıştır. Veriler, 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Güz döneminde toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada gerekli verilerin toplanmasında Yüctoker (2014) tarafından geliştirilen “Sanat Okuryazarlığı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır. “Sanat Okuryazarlığı Ölçeği”nin dört faktörlü bir yapıda olduğu belirlenmiş ve bu faktörlerin toplam varyansın %61.384’ünü açıkladığı ifade edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlilik kat sayısı .912 olarak belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach Alpha kat sayısı .921’dir. Araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda, katılımcıların günlük çalgı çalışma süreleri, mezun oldukları lise türü, bireysel çalgı dersi başarı puanları, ailelerinde sanatla ilgilenen bireylerin olma durumları ve okuma sıklıklarına yönelik sorular bulunmaktadır.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada gerekli verileri toplamak için Ankara Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığından 31.05.2021 tarihli 10/217 sayılı belge alınmıştır. Belge, Ek 1’de sunulmuştur. Araştırmanın tüm aşamalarında araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

Verilerin Analizi

Katılımcıların, ayda en az bir kitap okuma durumu, mezun oldukları lise türü, ailelerinde sanatın herhangi bir dalı ile ilgilenen bireylerin olma durumu, bireysel çalgı dersi başarı puanı değişkenlerine göre sanat okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için t testinin parametrik olmayan alternatifi Mann Whitney U testi hesaplanmıştır. Parametrik olmayan bir test kullanılmasının nedeni karşılaştırma yapılan grupların dağılımının normal olmamasıdır. Bu süreçte her bir alt grup için Kolmogorov-Smirnov testi hesaplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testinde karşılaştırma yapılan grupların en az bir tanesinde istatistiksel olarak manidar bir sonuç elde edilmesi ($p < 0.05$) dağılımın normal olmadığı şeklinde

yorumlanır (Field, 2009). Karşılaştırma yapılan gruplar bağlamında sırasıyla, ailede sanatla ilgilenen birey olma durumu (Evet: 0.115, $p>0.05$; Hayır: 0.137, $p<0.05$), ayda en az bir kitap okuma durumu (Evet: 0.102, $p<0.05$; Hayır: 0.089, $p>0.05$), mezun olunan lise türü (Güzel Sanatlar Lisesi: 0.177, $p<0.05$; Diğer: 0.108, $p<0.05$), bireysel çalgı dersi başarı puanı (80-100 arası: 0.123, $p<0.05$; 60-79 arası: 0.325, $p<0.05$) değişkenleri için dağılımın normal olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların günlük çalgı çalışma sürelerine göre sanat okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için de dağılımın normal olmaması sebebi ile Kruskal Wallis testi hesaplanmıştır ve sonuç anlamlı çıkmıştır. Bu değişken için dağılımın normalliğinin test edilmesi sürecinde alt gruplarda yer alan birey sayıları 50'den düşük olduğu için Kolmogorov-Smirnov testi yerine Shapiro-Wilk testi hesaplanmıştır (Mishra ve diğerleri, 2019). Analiz sonrasında alt gruplardan bir tanesinde manidar sonuç elde edildiğinden ($p<0.05$) bu değişken için dağılımın normal olmadığı kararına ulaşılmıştır (1 saatten az: 0.888, $p>0.05$; 1-2 saat: 0.900, $p<0.05$; 3 saat ve üzeri: 0.967, $p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan Kruskal-Wallis testi sonrasında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için bonferonni düzeltmesi yapılmış, ikili karşılaştırmalar hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, katılımcıların “Sanat Okuryazarlığı Ölçeği”nden aldıkları puanların dağılımına ilişkin betimsel istatistikler; ayda en az bir kitap okuma, mezun olunan lise türü, ailede sanat ile ilgilenen birey olma durumu, bireysel çalgı dersi başarı puanı değişkenlerine göre sanat okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann Whitney U ve günlük çalgı çalışma süresi ile sanat okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test eden Kruskal Wallis testi sonuçları sunulmuştur.

Katılımcıların Sanat Okuryazarlığı Puanlarına Yönelik Bulgular ve Yorum

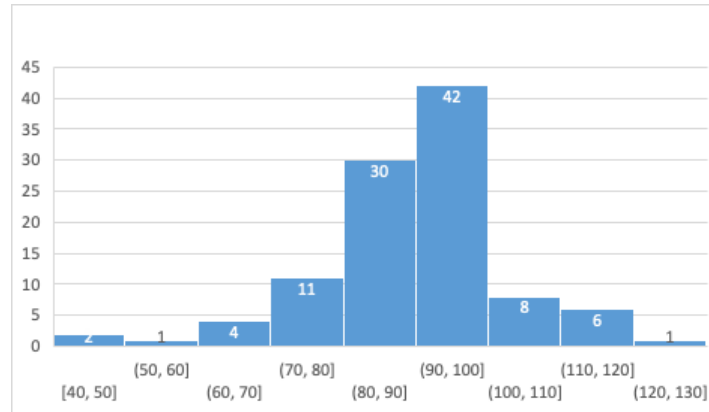
Katılımcıların sanat okuryazarlığı puanlarına yönelik betimsel veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sanat Okuryazarlığı Puanlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

	n	Dizi Genişliği	Min.	Maks.	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
Toplam	105	85	40	125	90.1905	13.53208	-.577	2.550

Tablo 1. de görüldüğü gibi, katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması 90.1905 olup, en düşük 40, en yüksek 125 puan alınmıştır. Standart sapma 13.53208 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık kat sayısı incelendiğinde, dağılımın küçük bir miktar sola çarpık olduğu görülmektedir. Ancak yine de dağılımın ana hatları ile normal olduğu belirtilebilir.

Aşağıda ölçekten elde edilen puanlara ilişkin frekansları gösteren bir grafik sunulmuştur.

Şekil 1. Ölçekten Elde Edilen Puanlara İlişkin Frekanslar

Şekil 1 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun 80 ila 100 puan arasında olduğu görülmektedir. En fazla sayıda katılımcının 90-100 puanları arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 130 olduğu düşünüldüğünde ve katılımcıların büyük bir kısmının bu puanın orta noktası olan 65'ten yüksek puan aldığı dikkate alındığında, katılımcıların genel olarak sanat okuryazarlığı düzeylerinin düşük olmadığı ifade edilebilir.

Katılımcıların Günlük Çalgı Çalışma Sürelerine Göre Sanat Okuryazarlığı Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların günlük çalgı çalışma sürelerine göre sanat okuryazarlığı düzeylerine yönelik Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Günlük Çalgı Çalışma Süresine Göre Sanat Okuryazarlığı Puanlarının Kruskal Wallis Sonuçları

Günlük çalışma süresiz nedir?	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı fark	r
1 saatten az	16	34.56	2	8.002	0.018	1 saatten az – 3 saat ve üzeri	0.36
1-3 saat	56	53.75					
3 saat ve üzeri	33	60.67					

Tablo 2 incelendiğinde günde 3 saat ve üzeri çalgı çalışanların sanat okuryazarlığı sıra ortalamalarının (60.67), 1-3 saat arasında çalgı çalışanlarınkinden (53.75) ve 1 saatten az çalgı çalışanlarınkinden (34.56) yüksek olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\chi^2_{(2)}=8.002$, $p < 0.05$). Gözlemlenen farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferonni düzeltmesi yapıp gruplar ikili olarak karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda günde bir saatten az çalgı çalışanlar ile günde 3 saat ve üzeri çalgı çalışanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu bulguya göre günde 3 saat ve üzeri çalgı çalışanların günde 1 saatten az çalgı çalışanlara kıyasla sanat okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilebilir. Hesaplanan etki büyüklüğü indeksi çalgı çalışma süresinin sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde orta düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($r=0.36$).

Katılımcıların Ayda En Az Bir Kitap Okuma Durumuna Göre Sanat Okuryazarlığı Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların ayda en az bir kitap okuyup okumama durumuna göre sanat okuryazarlığı düzeylerine yönelik Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ayda En Az Bir Kitap Okuyup Okumama Durumuna Göre Sanat Okuryazarlığı Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ayda en az bir kitap okuyup musunuz?	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Evet	78	53.51	4174	-.294	0.769
Hayır	27	51.52	1391		

Tablo 3 incelendiğinde ayda en az bir kitap okuyan katılımcıların sanat okuryazarlığı sıra ortalamalarının (53.51) okumayanlardan (51.52) yüksek olduğu görülmektedir. Ancak sıra ortalamaları arasında görülen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-.294$, $p>0.05$). Başka bir ifade ile katılımcıların ayda en az bir kitap okuyup okumama durumlarının sanat okuryazarlığı düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Sanat Okuryazarlığı Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların mezun oldukları lise türüne göre sanat okuryazarlığı düzeylerine yönelik Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Sanat Okuryazarlığı Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mezun olduğunuz lise türü nedir?	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Güzel Sanatlar Lisesi	36	56.51	2034.50	-.855	0.393
Diğer	69	51.17	3530.50		

Tablo 4 incelendiğinde Güzel Sanatlar Liselerinden mezun olan katılımcıların sanat okuryazarlığı sıra ortalamalarının (56.51), diğer liselerden mezun olan katılımcılarınkinden (51.17) yüksek olduğu görülmektedir. Ancak sıra ortalamaları arasında görülen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-.855$, $p>0.05$). Başka bir ifade ile katılımcıların mezun oldukları lise türünün sanat okuryazarlığı düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların Ailede Sanatla İlgilenen Birey Olma Durumuna Göre Sanat Okuryazarlığı Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların ailede sanatla ilgilenen birey olma durumuna göre sanat okuryazarlığı düzeylerine yönelik Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Ailede Sanatla İlgilenen Birey Olma Durumuna Göre Sanat Okuryazarlığı Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ailenizde herhangi bir ilgilenen bir birey var mıdır?	sanatın dahil bir birey var	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p	r
Evet		52	60.22	3131.50	-2.409	0.016	0.23
Hayır		53	45.92	2433.50			

Tablo 5 incelendiğinde ailelerinde sanatla ilgilenen bireyler olan katılımcıların sanat okuryazarlığı sıra ortalamalarının (60.22) olmayanlarınkinden (45.92) yüksek olduğu

görülmektedir. Sıra ortalamaları arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($z=-2.409$, $p<0.05$). Bu bulguya göre ailelerinde sanatla ilgilenen bireyler olan katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin olmayan katılımcılarına kıyasla daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Hesaplanan etki büyüklüğü indeksi ailede sanatla ilgilenen birey olma durumunun sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde küçük düzeyde ($r=0.23$) bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların Bireysel Çalgı Dersi Başarı Puanına Göre Sanat Okuryazarlığı Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların bireysel çalgı dersi başarı puanına göre sanat okuryazarlığı düzeylerine yönelik Mann Whitney U testi sonuçları tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Bireysel Çalgı Dersi Başarı Puanına Göre Sanat Okuryazarlığı Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Bireysel çalgı dersinden en son aldığınız dönem sonu başarı puanınız nedir?	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p	r
80-100 arası	53	37.23	1973	-2.640	0.008	0.32
60-79 arası	14	21.79	305			

Tablo 6 incelendiğinde başarı puanı 80-100 arasında olan katılımcıların sanat okuryazarlığı sıra ortalamalarının (37.23), 60-79 arası olanlarından (21.79) yüksek olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($z=-2.640$, $p<0.05$). Mevcut bulgular ışığında başarı puanı 80-100 arasında olan katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin başarı puanı 60-79 arasında olan katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu belirtilebilir. Hesaplanan etki büyüklüğü indeksi bireysel çalgı dersi başarı puanının sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde orta düzeyde ($r=0.32$) bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu soru 67 kişi tarafından yanıtlanmıştır. Başarı puanı 60 puandan düşük olan katılımcı bulunmadığı için gruplar 60-79 ile 80-100 olarak belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bulgular genel olarak değerlendiğinde katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin düşük olmadığı ifade edilebilir. Aydınlı Gürler ve Kaynak Akçaoğlu'nun (2021) araştırmasında, GSF müzik bölümü öğrencilerinin sanat okuryazarlık düzeylerinin ortalamının çok üzerinde olduğunu belirtilmiştir. Uyar ve Temiz'in (2019) araştırmasında amatör ve profesyonel koristlerin büyük ölçüde sanat okuryazarlığına sahip olduğu ifade edilmiştir. Afacan ve Kaya'nın (2019) çalışmasında öğrencilerin sanat okuryazarlığı ölçeğinin genel ortalaması dikkate alındığında ölçekte yer alan maddelere "zorlanmadıkları" cevabını verdikleri belirtilmiştir. Taşkesen ve Ekici'nin (2020) araştırmasında görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlık düzeylerinin iyi olarak nitelendirilebileceği ifade edilmiştir.

Katılımcıların günlük çalgı çalışma sürelerine göre sanat okuryazarlığı düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği, günde 3 saat ve üzeri çalışanların günde 1 saatten az çalışanlara göre daha yüksek sanat okuryazarlığı düzeylerine sahip oldukları belirlenmiştir. Çalgı çalışma süresinin sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların ayda en az bir kitap okuyup okumama durumlarının sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Mentiş Köksoy'un (2018) çalışmasında, kitap okuma sıklığına göre, ölçeğin, üç alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu, bir alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların mezun oldukları lise türünün sanat okuryazarlığı düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin ailede sanat ile ilgilenen birey olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği, ailelerinde sanatla ilgilenen bireyler olanların sanat okuryazarlığı düzeylerinin olmayanlara göre daha yüksek olduğu

belirlenmiştir. Ailede sanatla ilgilenen birey olma durumunun sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde küçük düzeyde bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bireysel çalgı dersi başarı puanına göre sanat okuryazarlığı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği, başarı puanı 80-100 arasında olan katılımcıların sanat okuryazarlığı düzeylerinin, 60-79 arası olanlarınkinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireysel çalgı dersi başarı puanının sanat okuryazarlığı düzeyi üzerinde orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Taşkesen ve Ekici'nin (2020) araştırmasında, sanat okuryazarlığı, estetik beğeni ve genel ağırlıklı not ortalaması arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırmada çıkan sonuçlar bağlamında şu önerilerde bulunulabilir;

- Sanat okuryazarlığının önemi ve işlevi hakkında bilgiler veren etkinlikler yapılabilir,
- Aileler sanatsal etkinliklerde bulunmaya teşvik edilebilir,
- Müzik öğretmeni adaylarının mesleki yaşamlarında öğrencilerine sanat okuryazarlığı becerilerini kazandırabilmesine yönelik etkinlikler yapılabilir.
- Sanat okuryazarlığının farklı değişkenlerle olan ilişkilerini inceleyen çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Afacan, Ő. & Kaya, E.E. (2019). Güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü ğrencilerinin sanat okuryazarlığı durumlarının incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 5(2), 204-214. DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.605559>
- Aydınlı Gürler, D. & Kaynak Akçaoğlu, T. (2021). Güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü ğrencilerinin sanat okuryazarlığı düzeylerinin ve belirli değişkenlerle iliŐkisinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 86, 191-208. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/1690229739_10%20Demet%20AYDI%20NLI%20GURLER-Tugce%20KAYNAK%20AKCAOGLU.pdf adresinden erişilmiştir.
- Field A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (Third Edition). London: Sage.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yntemi*. (8. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurtaslan Yıldırım, H. (2017). Evaluation of Art Literacy Levels of Students Who Study In Fine Arts High School In Terms Of Variables. *EKEV Akademi Dergisi*, 70, 39-56. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/473659757_03%20Hazan%20KURTASLAN%20YILDIRIM.pdf adresinden erişilmiştir.
- Mentiş Köksoy, A. (2018). Investigation of Art Literacy Levels of Fine Arts Education Students. *Educational Research and Reviews*, 13(8), 319-327. DOI: 10.5897/ERR2018.3517
- Mishra P., Pandey C.M., Singh U., Gupta A., Sahu C., & Keshri A. (2019). Descriptive Statistics and Normality Tests for Statistical Data. *Annals of Cardiac Anaesthesia*, 22, 67-72. DOI: 10.4103/aca.ACA_157_18
- zer, B. (2018). Gzel Sanatlar Fakltelerindeki ğrencilerin Sanat Okuryazarlık Düzeyleri zerine Bir Araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, 73, 441- 450. DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.605559>
- San, İ. (1982). Sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(15), 215-226. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000828
- Taşkesen, S. ve Ekici, S. (2020). Grsel Sanatlar ğretmen Adaylarının Sanat Okuryazarlık Düzeyleri İle Estetik Beğeni Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 81, 411- 428. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/1985072095_21%20Selma%20TASKESEN-Seycan%20EKICI.pdf adresinden erişilmiştir.
- Uyar, E. & Temiz, E. (2019). Amatör Ve Profesyonel Koristlerin Sanat Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (15), 69-77. DOI: 10.31722/ejmd.668498

- Yüctoker, İ. (2014). Sanat Okuryazarlığı Ölçeğinin Hazırlanması Ve Geliştirilmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 112-126. DOI:10.7816/sed-02-01-06
- Yüctoker, İ. (2015). Güzel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Sanat okuryazarlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, 669-676. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/1203666830_35%20Izzet%20YUCETOKER.pdf adresinden erişilmiştir.

SUMMARY

Purpose

In this study, it was aimed to determine the art literacy levels of music teacher candidates and to examine their art literacy levels according to various variables. The problem statement of the research is "What is the art literacy level of the music teacher candidates and do their art literacy levels differ according to various variables?". In this context, the sub-problems of the research are as follows:

- What is the art literacy level of the participants?*
- Do the art literacy levels of the participants differ significantly according to the daily instrument studying time?*
- Do the art literacy levels of the participants differ significantly according to whether they read at least one book a month?*
- Do the art literacy levels of the participants differ significantly according to the type of high school they graduated from?*
- Do the art literacy levels of the participants differ significantly according to having an individual interested in art in their family?*
- Do the art literacy levels of the participants differ significantly according to the individual instrument course success score?*

Method

This research, which examines the art literacy of music teacher candidates, is an associational survey model. A total of 105 students participated in the research from different universities. The "Art Literacy Scale" developed by Yüctoker (2014) and the demographic information form prepared by the researcher was used to collect the necessary data in the research.

The Man Withney U test was calculated to determine whether the art literacy levels of the participants differ according to reading at least one book a month, the type of high school they graduated from, having an individual interest in art in their family, and the success score of

individual instrument course. The Kruskal Wallis test was calculated to determine whether the art literacy levels differ according to the daily instrument studying time.

Results

It can be stated that the art literacy levels of the participants are not low in general. There was no significant difference between reading at least one book a month, and the type of high school they graduated with their art literacy levels. A significant difference was determined between daily instrument studying time, having individuals interested in art in their family, and individual instrument lesson success scores with their art literacy levels.

Discussion and Conclusion

When the findings are evaluated in general, it can be stated that the art literacy levels of the participants are not low. It was determined that the art literacy levels of the participants show a significant difference according to the daily instrument studying time, and those who work 3 hours and more a day have higher art literacy levels than those who work less than 1 hour a day. It was determined that the daily instrument studying time had a moderate effect on the level of art literacy.

It was determined that reading at least one book a month did not affect the level of art literacy. In Mentiş Köksoy's (2018) study, it was determined that there was a significant difference in three sub-dimensions of the scale according to the frequency of reading books. It was determined that there was no significant difference in one sub-dimension, according to the frequency of reading books.

It was determined that the type of high school participants who graduated did not affect their art literacy levels.

It was determined that the art literacy levels of the participants differed significantly according to having individuals interested in art in their families. Art literacy levels of those who have an individual interested in art in their family are higher than those who do not. It was determined that having individuals interested in art in their family had a small effect on the level of art literacy.

It was determined that art literacy levels differed significantly according to the individual instrument course success score, and the art literacy levels of the participants with a success score between 80-100 were higher than those of 60-79. It was determined that the individual instrument course success score had a moderate effect on the level of art literacy. In Taşkesen & Ekici's (2020) study, no significant relationship was found between art literacy, aesthetic appreciation, and overall weighted average scores.

In the context of the results of the research, the following suggestions can be made;

- Activities that give information about the importance and function of art literacy can be done,
- Families can be encouraged to participate in artistic activities,

- *In their professional life, music teacher candidates can be carried out activities to help their students gain art literacy skills.*
- *Studies can be done to examine the relationship between art literacy and different variables.*

ORCID

Merih DOĞAN ORCID 0000 0001 7455 5613

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Veri toplama sürecinde anket sorularını cevaplayan Gazi Üniversitesi, Amasya Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğrenim gören müzik öğretmeni adayı olan öğrencilere teşekkür ederim.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığının 31.05.2021 tarih ve 10/217 sayılı onayı ile yürütülmüştür.

Ek 1: Etik Kurul Belgesi**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ**

Karar Tarihi : 31/05/2021
Toplantı Sayısı : 10
Karar Sayısı : 217

217- Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Bölümü öğretim elemanlarından **Öğr. Gör. Dr. Merih Doğan**'ın "Müzik Öğretmeni Adaylarının Sanat Okuryazarlığı Durumlarının İncelenmesi" başlıklı araştırma projesi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Bölümü öğretim elemanlarından **Öğr. Gör. Dr. Merih Doğan**'ın "Müzik Öğretmeni Adaylarının Sanat Okuryazarlığı Durumlarının İncelenmesi" başlıklı araştırma projesi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIĞIR.
31/05/2021

Prof. Dr. Muharrem OZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

